

Nieuws.brief

Lente editie

2008

-
- *Project: zoek mee naar de “Primussen van Haacht!”*
 - *Artikel: de Antwerpse anti-tank gracht + excursie*
 - *Cursus “Natuur en landschap”*

v.u. Bernard Lemaitre
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht

natuurpunt
Haacht

Natuurpunt onder de loep:

De Nieuwsbrief is het ledenblad van Natuurpunt Haacht en verschijnt vier maal per jaar.

Natuurpunt is ontstaan uit de fusie van Natuurreservaten en de Wielewaal. Deze vereniging telt bijna 60.000 gezinnen als lid en beheert meer dan 10.000 Ha natuurgebied in Vlaanderen, waarvan meer dan 50 Ha in Haacht. Natuurpunt schenkt ook aandacht aan de 'kleine natuur' in de buurt: een bomenrij, houtkant, beek of wegberm.

Natuur voor iedereen is dus niet zomaar een slogan. Het is een totaalvisie waarmee onze vereniging in Vlaanderen werkt aan natuurbehoud. Onze vereniging dringt er bij de overheid voortdurend op aan, om via nieuwe wetten, extra geld en meer inzet beter zorg te dragen voor de natuur die er in Vlaanderen nog rest. Het Natuurdecreet en Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen leggen een stevige basis voor een efficiënt natuurbesluit. Samen met de Vlaamse overheid wil Natuurpunt werk maken van de verdere invulling en uitvoering van deze initiatieven.

Lid worden van Natuurpunt vzw kan door overschrijving van 20,00 euro op rek. 230-0044233-21

Natuurpunt Haacht is bereikbaar bij:

Bernard Lemaitre

Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht
016/60.61.62

natuurpunt.haacht@skynet.be

Zie ook www.natuurpunthaacht.be

Bestuur

Bernard Lemaitre , Voorzitter
bernard.lemaitre@skynet.be
016/60.61.62

Catherine Beddeleem, Secretaris
catherine.beddeleem@pandora.be
015/51.39.91

Luc Bijnens , Penningmeester
016/60.29.67

Voorwoord

Het sneeuwt en het hagelt maar toch is de lente net ingetreden. 't Kan er hard aan toe gaan in onze natuur. 'k Had liever al wat warme zonnestralen gehad op mijn gezicht. Maar met de jonge blaadjes die volop aan de bomen verschijnen en het gekwetter van de vogels zijn we dit gure weer binnen de kortste keren al weer vergeten.

Tijdens de Nacht van de Duisternis (15/03) zijn we met een 60-tal nieuwsgierigen op uilentocht getrokken. Een organisatie van de gemeente Haacht met medewerking van Natuurpunt. Na een woordje uitleg over onze Kerk-, Bos-, Rans- en andere uilen trokken we langs de Wakkerzeelse velden richting Haachts Broek. Hier werd het stil. Twee mannelijke uilen en één vrouwtje kwamen op verkenning om te kijken wie daar was. Donkere schaduwen vlogen door de bomen. Adembenemend!

Op 27/04 organiseren we met NP Haacht een andere adembenemende uitstap naar de Antwerpse anti-tank gracht. Verderop in onze nieuwsbrief vind je alvast wat info over dit natuurgebied. Inschrijven verplicht bij Johan op 0476/24.94.24 of johan.demeirman@advalvas.be

Verder wens ik je aandacht te vestigen op onze initiatie cursus Natuurbeheer die we organiseren tijdens de maanden mei/juni en september. Deze cursus bestaat uit 6 theoretische en 6 praktische lessen. De theoretische lessen gaan door in de vergaderzaal van sporthal Den Dijk. Voor de praktische lessen gaan we ten velde. Meer info en exacte data vind je verderop in deze nieuwsbrief.

Heb je trouwens al je lidgeld vernieuwd? Vorig jaar is onze Haachtse afdeling met 10 % nieuwe gezinnen aangegroeid tot 251 leden. We willen graag nog meer mensen lid maken want onze Haachtse natuur heeft aandacht nodig. Spreek uw burens en vrienden aan, schreeuw het uit, voor 20 euro zijn ze lid en worden ze geïnformeerd over wat onze Haachtse Natuur te bieden heeft.

Tsiao en tot op een van onze wandelingen, werkdagen of cursussen. Wie weet ...

Meer info ivm hoe je lid te maken vind je steeds op www.natuurpunthaacht.be. Alvast bedankt voor je waardevolle steun!

Achteraan in de Nieuwsbrief vind je de volledige activiteitenkalender voor 2008.

Tot slot nog iets praktisch: indien je voortaan deze nieuwsbrief via e-mail wenst te ontvangen in plaats van (!) deze papieren versie, dan kan je dit laten weten via een mailtje aan natuurpunt.haacht@skynet.be onder vermelding van "inschrijving e-nieuwsbrief".

*Bernard Lemaitre,
voorzitter*

STUDIE

RODE LIJST SOORTEN IN DE HAACHTSE LEIBEKVALLEI

Vogels

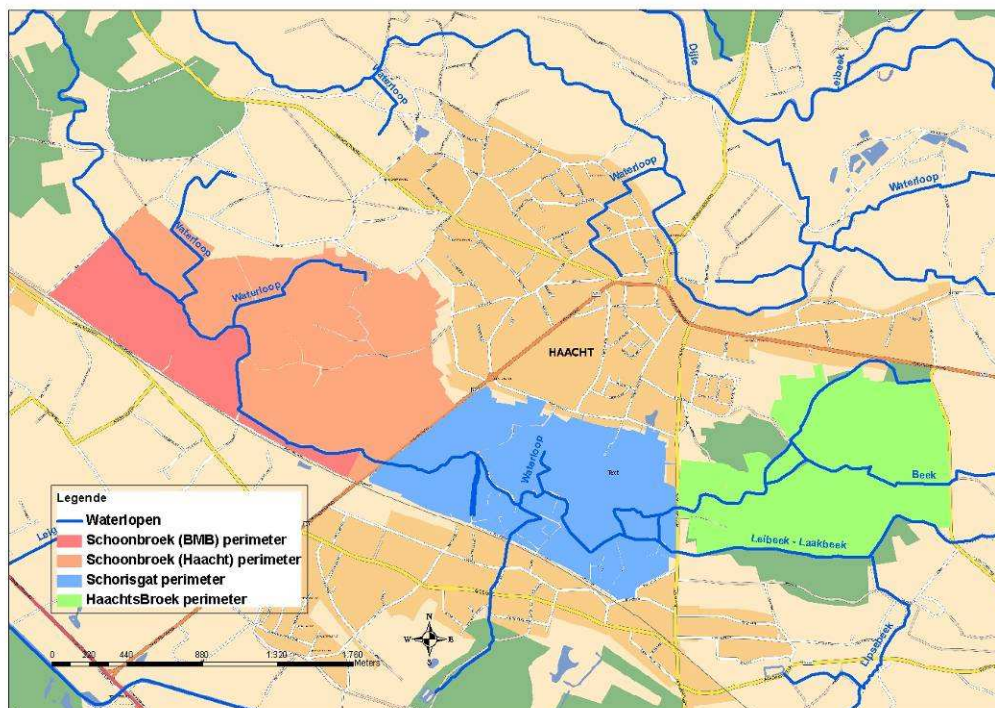
Haachts Broek

In het Haachts Broek komen geen vogels tot broeden die in Vlaanderen bekend staan als 'met uitsterven bedreigd'. Twee 'bedreigde' soorten verdwenen recent, de Zomertortel en de Kramsvogel. De enige 'bedreigde soort' die momenteel nog in het Haachts Broek broedt is de Wielewaal.

Er komen twee 'kwetsbare soorten' tot broeden, namelijk de Nachtegaal en de Matkop. Er komen geen 'zeldzame' soorten voor, wel één 'achteruit gaande' soort, namelijk de Koekoek.

De Sprinkhaanzanger is één van de 11 soorten die in 2004 van de Rode Lijst voor broedvogels werden geschrapt.

Verder komen nog voor: waardevolle soorten als Havik, Boomvalk, Sperwer, Waterral, Houtsnip, Spotvogel, Kleine Bonte Specht in belangrijke concentraties en ook Bosrietzanger.

De Haachtse Leibeekvallei met haar drie deelgebieden

Enige duiding bij "De Rode Lijst"

De eerste Rode Lijst van Vlaamse broedvogels werd gepubliceerd in het Natuurrapport van 1999 (Devos & Anselin, 1999). De samenstelling van een Rode Lijst is echter altijd een momentopname en moet op regelmatige tijdstippen herzien worden. Rode Lijsten zijn immers gebaseerd op kwantitatieve gegevens die aan verandering onderhevig zijn. Enerzijds treden onder invloed van allerlei omgevingsfactoren veranderingen op in populatieaantallen en verspreiding van soorten, anderzijds kan onze kennis over de status en trends van soorten verbeteren.

Gezien de Vlaamse broedvogelatlas heel wat nieuwe en belangrijke informatie aanlevert over de algemene trends en verspreiding van onze broedvogels drong een herziening van de eerste Rode Lijst zich op. Een nieuwe Rode Lijst werd in 2004 gepubliceerd als een apart hoofdstuk in de Vlaamse broedvogelatlas (Devos *et al.*, 2004).

De actuele Rode Lijst *sensu stricto* van de Vlaamse broedvogels bestaat uit 40 soorten, verdeeld over de categorieën 'Met uitsterven bedreigd', 'Bedreigd' en 'Kwetsbaar'. Het gaat om 25 % van onze regelmatig broedende vogelsoorten. Daarnaast kunnen nog 17 soorten als zeldzaam bestempeld worden (= 10 %). Opvallend is het grote aantal soorten dat met uitsterven bedreigd is. Van de 16 soorten in deze categorie zijn er niet minder dan 11 waarvan de Vlaamse broedpopulatie momenteel minder dan 10 paren bedraagt. Vier soorten komen zelfs niet meer jaarlijks tot broeden, een fenomeen dat meestal voorafgaat aan volledige verdwijning.

Schorisgat

In het Schorisgat komen evenmin vogels tot broeden die in Vlaanderen bekend staan als 'met uitsterven bedreigd' of 'bedreigd' zijn.

Er komen twee 'kwetsbare soorten' tot broeden, namelijk de Nachtegaal en de Matkop. Er komen geen 'zeldzame' soorten voor, wel drie 'achteruit gaande' soorten, namelijk de Boerenzwaluw, Huismus en Koekoek.

Verder komen nog voor: waardevolle soorten als Bosrietzanger, Braamsluiper, Buizerd, Houtsnip, Kleine Bonte Specht, Sperwer, Sprinkhaanzanger en Spotvogel.

Schoonbroek

In het Schoonbroek komen geen vogels tot broeden die in Vlaanderen bekend staan als 'met uitsterven bedreigd'. Wel komt er de 'bedreigde' Wielewaal voor. Er komen drie 'kwetsbare' soorten tot broeden, namelijk de Gekraagde Roodstaart, Nachtegaal en de Matkop. Er komen geen 'zeldzame' soorten voor, wel drie 'achteruit gaande' soorten, namelijk de Boerenzwaluw, Huismus en Koekoek.

De IJsvogel, Kerkuil, Roodborsttapuit en de Sprinkhaanzanger, dewelke eveneens tot broeden komen in het Schoonbroek, behoren tot de 11 soorten die in 2004 van de Rode Lijst voor broedvogels werden geschrapt.

Opvallend is verder ook het voorkomen van andere waardevolle soorten, zoals Boomvalk, Bosrietzanger, Buizerd, Fitis, Havik, Kleine Bonte Specht, Sperwer, Spotvogel, Wespendif en Zwarte Specht.

Conclusie

Binnen de Haachtse Leibeekvallei is het Schoonbroek het meest belangrijk voor Rode Lijst soorten. Er komen maar liefst 7 soorten (1 'bedreigde', 3 'kwetsbare' en drie 'zeldzame') van de Lijst voor. Op de tweede plaats komt het Schorisgat (5 soorten: 2 'kwetsbare' en 3 'achteruit gaande') en op de derde plaats het Haachts Broek (4 soorten: 1 'bedreigde', 2 'kwetsbare' en 1 'achteruitgaande').

De volledige verslagen van de voorbije inventarisaties vindt u op www.natuurpunthaacht.be in handig downloadable .pdf-formaat.

Johan

OPROEP “De Primussen van Haacht” PROJEKT

Monitoring en beheerevaluatie: ook jij kan helpen!

Een erkend natuureservaat beheren impliceert enige verplichtingen. Eén daarvan situeert zich op gebied van monitoring van de natuurwaarden. De Cel Natuurstudie van Natuurpunt Haacht ontfermt zich hierover. We hebben daar echter onze handen flink mee vol. Daarom staat de Cel Natuurstudie dan ook open voor alle nieuwe medewerkers en voor het ontvangen van hun waarnemingen in concreto!

Voel je je aangesproken, neem dan contact met ons op, en trek er mee op uit met de echte natuurfreaks van Natuurpunt Haacht. Natuurlijk kan je ook op eigen houtje deelnemen aan ons “**Primussen van Haacht**” project.

Evaluatie van de natuurtypes/natuurstreefbeelden

Voor de monitoring van onze percelen, wordt voorzien om per periode van vijf jaar de evolutie van de natuurtypes na te gaan. Daarbij wordt bekeken in hoeverre de natuurtypes evolueren in de richting van de gewenste natuurstreefbeelden. De evolutie van de natuurtypes wordt op kaart aangeduid en tekstueel beschreven. Dit zal gebeuren aan de hand van het opvolgen van een aantal doelsoorten (indicatorsoorten) voor de vooropgestelde natuurstreefbeelden. De natuurtypekaart en de tekstuele beschrijving vormen een onderdeel van het monitoringrapport.

Wat wordt er precies gemonitord?

1) Hydrologie

De evolutie van de hydrologie dient beschreven te worden in het vijfjaarlijkse monitoringrapport.

2) Uitgevoerde beheer

Jaarlijks wordt het uitgevoerde beheer geëvalueerd t.o.v. de vooropgestelde doelstellingen van de ter erkenning aangevraagde percelen en zoals aangeduid op de natuurstreefbeeldenkaart. Daarbij wordt getoetst of en hoe het beheer zoals voorzien in het beheerplan werd uitgevoerd. Per periode van vijf jaar wordt de evaluatie van het gevoerde beheer tekstueel uitgeschreven in het monitoringrapport.

3) Rode Lijstsoorten

Alle voorkomende Rode-Lijst-soorten die op de ter erkenning aangevraagde percelen voorkomen zullen eveneens opgevolgd worden, minstens door per periode van vijf jaar de aan- of afwezigheid van deze soorten vast te stellen. Deze informatie wordt samengevat in het vijfjaarlijkse monitoringrapport.

4) Andere fauna dan de soorten van de Rode Lijst

Een aantal andere doelsoorten en/of typische soorten wordt opgevolgd. Zo wordt de volledige Haachts Leibeekvallei reeds geruime tijd periodiek gemonitord wat betreft broedvogels. In het kader van dit project zal bijzondere aandacht gaan naar soorten uit de Habitatrichtlijn en soorten uit de Bauwens lijst (PPS project van de provincie Vlaams-Brabant). Samen met de Rode Lijst soorten noemen we deze soorten "**De Primussen van Haacht**"!

Naar welke fauna en flora zoeken?

1) Zoogdieren

Vos

Dwergmuis

Steenmarter

In het kader van dit project zijn enkele zoogdieren opgenomen. Zoogdieren waarnemen is specialistenwerk en erg moeilijk. Maar met een Vos bv, weet je maar nooit. De andere zoogdieren zijn de Dwergmuis, Vos en Steenmarter.

Eén van de kleinste zoogdieren is de **Dwergmuis**. De pels is tweekleurig: aan de bovenkant van het lichaam zijn ze meestal geelbruin tot oranjebruin, aan de onderkant (vuil)wit van kleur. De twee kanten zijn duidelijk van elkaar gescheiden. De oren en de ogen zijn klein en de snuit is stomp. Ze worden 50 tot 80 mm lang, waarbij hun staart ook nog eens 50 tot 70 mm lang kan zijn, bijna net zo lang als de rest van het lichaam. Door zijn grijpstaart te gebruiken, heeft hij zijn pootjes vrij om voedsel te zoeken en om te klauteren in graanhalmen. Enkel met het puntje van de staart kan de dwergmuis iets vastgrijpen. Volwassen dieren wegen vijf tot elf gram.

De **Vos**: de vossenvacht is over het algemeen roodbruin, maar kan ook beige tot helderrood zijn, of zilverkleurig tot zwart. De oren zijn aan de achterzijde zwart, evenals de "sokken", de onderbenen. Sommige dieren hebben een

witte staartpunt; veel vossen hebben in ieder geval enkele witte haren rond het puntje van de staart. Sommige dieren hebben een staalgrijze keel en buik, met een witte ster op de borst. De vos heeft een slanke snuit en puntige rechtopstaande oren. De staart is lang, dik en ruig. Hij heeft een schouderhoogte van 35 tot 40 cm en staat hoog op de poten. Hij heeft een kop-romplengte van 58 tot 90 cm met een staart van 32 tot 48 cm. Mannetjes zijn over het algemeen groter dan vrouwtjes.

De **Steenmarter** of "*fluwijn*" heeft een bruine vacht met een witte tot lichtgrijze keelvlek. Door de vlek loopt een donkere streep die de vlek in twee helften splitst. Hij verschilt van de boommarter door de smallere oren, bredere korte snuit en de keelvlek die bij de boommarter geel is. De kop-romplengte is 40 tot 48 cm, de staart wordt gemiddeld 26 cm.

2) Vogels

Enkele vogelsoorten die in de Haachtse Leibeekvallei broeden kunnen als waardevolle broedvogel worden beschouwd. Soorten die hieronder vallen zijn o.a.: Havik, Wespendif, Zwarte Specht, Kleine Bonte Specht, Matkop, Nachtegaal, Wielewaal, IJsvogel, Zomertortel en Koekoek.

Havik

Wespendif

Zwarte Specht

Je zou bij de **Havik** ook even aan een Sperwer kunnen denken, maar de Havik is veel krachtiger. De Havik kan uitbundig lachen, waarbij hij even op gang dient te komen, en dan lang "kie-kie-kie-ki-ki-ki" zal aanhouden. Volwassen vogels hebben een "zebra"-borst. Het wijfje is zo groot als een Buizerd. Het mannetje is een pak kleiner.

De **Wespendif** is even groot als een Buizerd. En net als de Buizerd heeft de Wespendif een heel variabel verenkleed. Van kastanjebruin tot roomkleurig. Een duidelijk verschil is de langere en breed gestreepte staart. Ook is de korte, weinig op een stootvogel uitziende, snavel opvallend. Verder verschilt deze stootvogel in verscheidene opzichten sterk van de andere.

De lach van de **Zwarte Specht** lijkt erg op dat van de Groene Specht. Maar de Zwarte Specht moet een beetje "op gang komen". Terwijl de Groene Specht meteen op volle sterkte begint te lachen. De roffel van de Zwarte Specht is zwaarder en langzamer dan dat van de Grote Bonte Specht. Behalve dit 'truu-truu-truu' kent de Zwarte specht nog een ander geluid dat over komt als 'kliauw-kliauw'. De Zwarte Specht is even groot als een Zwarte Kraai! Daarom is de ingang van het hol in een boom ook veel groter dan dat van een Grote Bonte Specht. Dat is ook te determineren doordat de ingang van het hol van de Zwarte Specht ovaal is! Mannetjes hebben een felrode kruin terwijl de vrouwtjes slechts een rode nekvlek hebben.

Net als veel andere spechten kent de **Kleine Bonte Specht** een schaterlach. Maar wel veel hoger dan de anderen. Een soort van 'klie-klie-klie-klie'. De roffel van dit kleine vogeltje duurt een stuk langer dan dat van de Grote Bonte Specht. Het duurt namelijk zo'n drie seconden. Dat van de Grote Bonte Specht duurt maar ong. 1 seconde. De roffel is overigens ook sneller.

Kleine Bonte Specht

Matkop

Nachttegaal

Dat er twee verschillende soorten “zwartkopmezen” worden onderscheiden, is pas aan het eind van de 19de eeuw officieel vastgelegd. Wij kennen nu de Glanskop en de **Matkop**. De naam zwartkopmees wordt nog wel eens gebruikt als niet vast te stellen is om welke soort het gaat. Want het onderscheid tussen deze twee kleine mezen is vaak niet gemakkelijk te constateren. Alleen wanneer wij de roep van de Matkop horen, het nasale 'pèh-pèh-pèh' dan hebben we zeker met een Matkop te maken.

Een van de bekendste zangvogels is ongetwijfeld de **Nachtegaal**. Omdat hij in het dichte struikgewas leeft en bovendien een onopvallend grijs en bruin verenkleed draagt, zullen echter maar weinig mensen oog in oog met hem gestaan hebben. Zij die wél het geluk hadden om een nachtegaal in het vizier te krijgen waren mogelijk gedesillusioneerd door het bescheiden voorkomen van de vogel. De zang is dan ook het beste kenmerk.

Door het luide gejodel verradt de **Wielewaal** vaak zijn aanwezigheid en dat is maar goed ook want in de boomtoppen zijn ze dikwijls maar moeilijk te ontdekken, vooral als de zon schijnt en er overal donkere en lichte plekken in de bladerkroon zitten.

Wielewaal

IJsvogel

Zomertortel

Veel uitleg in verband met herkenning hoeft de **IJsvogel** niet. IJsvogels zijn in de broedtijd kenmerkende vogels van beken en rivieren met zoet, stromend water. In mindere mate wordt ook bij stilstaande, visrijke wateren gebreed. De aanwezigheid van zandige of lemige oevers is een vereiste, omdat daarin de nesttunnel wordt uitgegraven.

De **Zomertortel** staat nog in veel literatuur beschreven onder de officiële naam Tortelduif. De nieuw voorgestelde en reeds veelvuldig gebruikte naam past echter beter bij deze kleine, slanke duivesoort, want deze komt bij ons alleen voor als zomergast.

De **Koekoek** is dé vogel bij uitstek die zijn eigen naam roept! En da's meteen ook het beste kenmerk. Hij valt te zoeken in de bossen, maar ook moerassen met dichte begroeiing. Hij ziet er een beetje uit als een slanke Sperwer.

Koekoek

3) Amfibieën

De **Poelkikker** of Kleine Groene Kikker is de kleinste soort van het

Poelkikker

Groene Kikker complex en bereikt een Kop-Romp-Lengte van maximaal 7 cm maar meestal schommelt deze tussen de 4,5 en 5,5 cm. Zijn hielgewrichtsknobbel (metatarsusknobbel of Callus internus) is opvallend groot en halfmaanvormig. De bovenkant van het lichaam is meestal grasgroen alhoewel nagenoeg in alle populaties ook dieren voorkomen bij dewelke een gedeelte van de rug een bruine tint vertoont. Bij de overgrote meerderheid van de dieren (zowel bij mannetjes als vrouwtjes) komt een helgroene streep voor op het midden van de rug. De pigmentvlekken op de poten zijn donkerbruin tot zwart, groter dan die op de rug en dikwijls met elkaar versmolten. De buikzijde is meestal niet of zwak gepigmenteerd. Een zeer opvallend kleurkenmerk is de groengele tot oranje grondkleur tussen het zwart marmerpatroon op de achterkant van de dijen. De kwaakblazen van de mannetjes zijn in opgeblazen toestand wit.

Kamsalamander

De **Kamsalamander** dankt zijn naam aan de getande rugkam, die de mannetjes ontwikkelen in het voorjaar. Een belangrijk kenmerk is de oranje buik met daarop een onregelmatig patroon van zwarte vlekken (soms is de buik zelfs bijna helemaal zwart). In de landfase verdwijnt de kam op de rug en zijn ze zeer donker (tot bijna zwart) van kleur met lichte witte spikkels. Een ander belangrijk kenmerk is de donkere keel die van de buik wordt gescheiden door een duidelijke huidplooï. De kamsalamander is de grootste van de vier soorten watersalamanders met een lengte tot maximaal 20 cm. De larven worden gekenmerkt door zwarte vlekken op de staartzoom en een dun uiteinde van de staart. Eieren van de kamsalamander zijn licht gekleurd en duidelijk groter dan van andere watersalamanders.

4) Insecten

De **Sleedoornpage** De bovenste vleugel van het mannetje is 17-18 mm lang, die van het vrouwtje is groter. De bovenkant van de vleugel is donkerbruin met oranje vlekken bij de achterkant. De vrouwtjes hebben tevens grote niervormige vlekken op de voorvleugel. Op de oranjebruine onderkant van de vleugel zitten omrande, sabelvormige, donkeroranje vlekken, die van de bovenrand in de richting van de onderrand wijzen. De Sleedoornpage is vooral te vinden in bosranden met sleedoorns of op sleedoornhagen in de buurt van bossen, maar ook in stadsparken. De vlinder vliegt in één generatie per jaar van eind juli tot midden september (met een piek tussen 10 augustus en 10 september). De vlinders vliegen niet als de temperatuur lager is dan 20°C en worden meestal gezien in de namiddag op warmere dagen. Als ontmoetingsplaats worden vaak uit de haag stekende of hoge alleenstaande bomen gebruikt in de buurt van een bosrand.

Sleedoornpage

Heggeranklieveheersbeestje

Vierentwintigstippelig Lieveheersbeestje

Heggeranklieveheersbeestje: Bol lichaam met 12 vlekken die ver uit elkaar staan. Voedsel: Planten uit de komkommer familie zoals Heggerank. Het volwassen dier eet het blad af waardoor alleen de nerven overblijven. Ook de larven eten van het blad.

Het Vierentwintigstippelig lieveheersbeestje is een 3-4 mm kleine, behaarde (dat is het best met een loupe te zien) kever. Deze soort leeft van planten, onder andere klaver en luzernesorten maar ook bonen, aardappel, biet en dahlia. Hierbij wordt niet het hele blad opgegeten, maar blijft een skelet van nerven, verbonden door de onderste bladlaag over. Hoewel deze soort erg variabel qua vlekkenpatroon is, is ze toch redelijk makkelijk te herkennen.

5) Vissen

Bittervoorn

De **Bittervoorn** is een karperachtige vis die voorkomt in schoon stilstaand of langzaam stromend water. Volwassen bittervoorns zijn 5 à 6 cm groot. De maximum lengte is 9 cm. De bittervoorn is een zijdelings afgeplat visje maar vergeleken met voorns en brasems iets steviger. Ze hebben relatief grove schubben en een heel klein onderstandig bekje. De zijlijn is niet compleet en strekt zich slechts uit over vijf of zes schubben. Ze zijn gemakkelijk herkenbaar aan de lange rugvin, de wat lila weerschijn op de schubben en de groenblauwe streep die vanaf de staartbasis naar het midden van het lichaam loopt. Mannetjes zijn te onderscheiden aan de felrode vlek in het oog. Mannetjes in de paaitijd krijgen leguitslag in de

vorm van fijne witte stipjes rond de bek. Ook worden de kleuren zeer intensief, de anaalvin wordt oranje, evenals een gedeelte voor in de rugvin en het lichaam krijgt een prachtige lila glans. De vrouwtjes blijven zilverachtig en krijgen een legbuis, die vlak voor het leggen van de eieren kan verstijven.

6) Planten

Dauwnetel: Deze plant kan je in Vlaanderen slechts op enkele plaatsen aantreffen. Op de ruigtes in het Haachts Broek en het Schoonbroek komt ze nog in relatief grote aantallen voor. Ze is dan ook het paradepaardje van de Haachtse reservaten. De dauwnetel maakt deel uit van het geslacht van de hennepnetels en lijkt sterk op de alom verspreide gewone hennepnetel. Van juni tot september kan je de dauwnetel gemakkelijk herkennen aan zijn paars-geel gekleurde onderlip. De dauwnetel komt voor in de koude en gematigde streken van Europa en Azië. In Wallonië komt ze niet meer voor. Zal de opwarming van het klimaat de soort bij ons doen verdwijnen?

De **Betonie** komt voor vooral op graslanden maar soms ook in bossen. Ze komt voor in de gematigde streken van Europa. De noordelijke grens situeert zich bij ons. In Vlaanderen is ze zeer zeldzaam, ten zuiden van de lijn Samber-Maas daarentegen komt ze algemeen voor. Enkele jaren geleden werd ze nog waargenomen in het Haachts Broek. Deze lipbloemige onderscheidt zich door zijn 2 à 3 paar regelmatig gekartelde bladeren waarvan de onderste bladeren lang gesteeld zijn met hartvormige voet. De paarse bloemen staan in schijnkransen die tot een dichte eindelingse aar zijn verenigd, onderaan soms onderbroken. Bloeitijd van juni tot oktober.

De **Hengel** komt voor aan de rand van een bos, vooral op een zandige bodem. Op een dergelijke plaats tref je ze dan ook aan in het Schorrigat. De plant wordt elders vooral bedreigd door vermessing van de bosranden. In Vlaanderen komt er maar één hengelsoort voor en de plant is daardoor gemakkelijk te herkennen. Ze bloeit van juni tot augustus.

De **Kikkerbeet** komt in Haacht voor in het water van de Antitankgracht. Je kan ze gemakkelijk herkennen aan de niervormige bladeren. De plant bloeit in juli-augustus; ze beschikt dan over 3 witte kroonbladen met gele nagel.

Glanzig fonteinkruid. Deze waterplant kan je herkennen aan het feit dat al zijn langwerpige, lancetvormige, doorschijnende en van gegolfde randen voorziene bladeren ondergedoken zijn in het water. De plant vereist zuiver water en kwam 2 jaar geleden nog in redelijke aantallen voor in de Antitankgracht. Vorig jaar was het water van de Antitankgracht bedekt met kroos wat duidt op een overschot aan meststoffen. We zijn benieuwd of we de plant dit jaar terug zien.

Dauwnetel

Kikkerbeet

Betonie

Hengel

Glanzig fonteinkruid

Hoe kan je je waarnemingen melden ?

Op bijgevoegd waarnemingsformulier in deze nieuwsbrief kan je de eigen waargenomen soorten noteren. Ook enkele bijkomende gegevens zoals de plaats (Antitankgracht, Haachts Broek, Schorisgat of Schoonbroek) en de datum zijn belangrijk te vermelden. Als je de plaats in het gebied kan specificeren des te beter. Om bepaalde soorten in stand te houden of specifieke beheersmaatregelen hiervoor te kunnen toepassen is het van groot belang te weten hoeveel individuen van die soort aanwezig zijn, vermeld dus ook steeds het aantal. Informatie over het weer van de betreffende dag kan ook interessant om weten zijn, vooral wat waarnemingen van sommige dieren betreft. Of heb je tijdens je bezoek aan een van onze natuurgebieden iets vreemds opgemerkt, aarzel niet om deze en al je andere opmerkingen neer te pennen! Ook gegevens die buiten onze gebieden vallen kunnen interessant zijn. Wij wensen je alvast veel plezier met de zoektocht!

Heb je nog vragen of wil je meer informatie betreffende een van deze soorten of het project, neem zeker contact op!

Je kan dit waarnemingsformulier ingevuld terug bezorgen aan
Natuurpunt Haacht
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht

Of de gegevens overnemen op het digitale invulformulier dat binnenkort te vinden is op

www.natuurpunthaacht.be

We zouden graag tegen oktober alle waarnemingsformuliertjes binnen gekregen hebben!

De Cel Natuurstudie

BROEDVOGELINVENTARISATIE HOOIBERG EN ATG 2008

De afgelopen drie jaren werd de broedvogelinventarisatie-trilogie Haachts Broek (2005), Schorisgat (2006), Schoonbroek (2007) afgewerkt. Hiermee is de volledige Leibeekvallei, zijnde de drie zones waar Natuurpunt Haacht zijn aankoopbeleid op fixeert, volledig doorgelicht voor wat betreft broedvogels.

Dit project zal vanaf dit jaar een belangrijke uitbreiding kennen. Er werd immers beslist om nu ook andere gebieden eens door te lichten. In 2008 worden de Hooiberg en de ATG geïnventariseerd.

Voor deze toekomstige inventarisaties zal opnieuw dezelfde inventarisatiemethode worden toegepast. Het betreft de kwantitatieve inventarisatie volgens de uitgebreide territoriumkarteringsmethode.

Het feit dat de methodologie ongewijzigd blijft, zal er toe leiden dat de resultaten van de verschillende gebieden onderling zullen kunnen worden vergeleken. Dit opent veelvuldige, en opwindende perspectieven voor specifieke onderzoeken.

Initiatiefnemer is Johan De Meirman (johan.demeirman@advalvas.be of 0476/24.94.24). Bij hem kan u terecht voor meer informatie. Ook uw medewerking zou meer dan welkom zijn. Geef je nu op om het medewerkersmapje te ontvangen en om je op de Nieuwsbrief in te schrijven! We beginnen er aan begin maart!!!

Johan

SLEEDOORNPAGE IN HET HAACHTS BROEK: MONITORING RESULTATEN

Naar aanleiding van de unieke waarneming van een wijffe (!) Sleedoornpagie in het Haachts Broek organiseerden we op 20/1/08 een kleine zoekactie naar eitjes van deze vlindersoort. De waarnemingskans op een eitje is immers groter dan die op een vlinder. Dit is te verklaren door het feit dat de vlinder zelf niet alleen klein en zeldzaam is, hij brengt ook nog eens het grootste deel van z'n leven hoog in de boomkruinen door! De wijffes zetten de eitjes (ter grootte van een speldenknop) afzonderlijk af op de schors van Sleedoorntwijgjes, bijna steeds op de overgang tussen één- en tweejarige twijgen of aan de basis van een doorn op een hoogte variërend van 20 cm tot 1 meter (maximum tot 2,5 meter).

Om de dag ludiek te beginnen klutste ik mezelf 's morgens een "eitje" en na de nodige energie te hebben opgedaan begaf ik me naar het Haachts Broek. Op het appél waren drie moedigen: Jeroen, Jietse en Johan. De "drie J"'s begonnen na een dik kwartiertje wandelen de zoektocht. Er werd gezocht nabij de plaats waar afgelopen zomer (18/08/2007) een waarneming verricht werd van een wijffe Sleedoornpagie. Vooral de vitaal uitziende Mei- en Sleedoorndruiken werden afgespeurd. De beste plaats op zo'n struik om te zoeken is tussen één en twee meter hoogte, en wel op de overgang van één- met tweejarige twijgen. Tijdens dit alles merkte ik ook reeds de eerste bloeiende Speenkruidentjes op.

Na amper een half uurtje zoeken ging Jietse met de eer, zijnde het eerste eitje, lopen! Enthousiasme alom! Na nader onderzoek werd echter in vraag gesteld of het wel degelijk een eitje van de Sleedoornpage betrof. Na verder opzoekwerk en bevraging op het Papilio-forum werden de eitjes nog steeds niet gedetermineerd. Natuurstudie is

niet altijd van de poes! Nog wat later ontdekte ikzelf ook nog een eitje. En nog wat later een derde eitje. Dat zou het laatste zijn dat we vonden.

Bon, het was zeker en vast een erg leuke zoektocht met onverhoopt succes. Gezien het feit dat dergelijk zoekwerk werkelijk zoeken is naar de spreekwoordelijke naald in de hooiberg, waren de verwachtingen dan ook niet hoog gespannen. Toch was er een groot enthousiasme, zeker na die eerste vondst door Jietse!

Er werden nog wat andere beestjes gevonden ook. In dood hout werd even gesnuisterd en dat bracht zaken op als Gevlekte schimmelkever, miljoenpoten uit twee verschillende families:

polydesmidae (met dorsale plaatjes op elk segment) en julidae (de typische rolronde miljoenpoten). Gewone

Eén van de aangetroffen eitjes.

Duizendpoot (*Lithobius forficatus*), Boerenknoopje (een slakje), enkele soorten pisbedden, keverlarve (onmogelijk te weten welke), verschillende soorten springstaarten (op eerste opzicht tenminste 3 soorten gezien, maar het zouden er veel meer zijn als je de boom zou uitpluizen)...

De hele dag lang miauwde de Buizerd boven ons, en waren vogels als Boomkruiper, Koolmees, ... al in volledige lente-stemming.

Natuurstudie op z'n best: oog voor detail...

Johan

WERKING

WERKEN OP DE WERCHTERSE WEI

Natuurpunt Haacht heeft ook dit jaar weer een toog in het midden van het festivalplein en roept zijn leden op om te komen helpen! We tappen op volgende dagen (uren zijn bij benadering!):

zaterdag	07/06	Classic
donderdag	03/07	Festival (± 14u tot 1u30)
vrijdag	04/07	Festival (12u tot 2u)
zaterdag	05/07	Festival (9u tot 0u30)
zondag	06/07	Festival (9u tot 0u30)

- Laat zo vlug mogelijk weten wanneer jullie zeker komen tappen via het formulier dat te vinden is op onze website: www.natuurpunthaacht.be, onder "downloads".
- Gelieve in elk geval te antwoorden, ook als je niet komt (voor de vaste medewerkers).
- Voor het Festival: donderdag en vrijdag begint het 's middags. Indien je pas later kan komen moet je dat vermelden (ivm opmaak lijst voor de kassa)
- Leden van Natuurpunt krijgen voorrang, evenals wie vorige jaren heeft getapt.
- Kennen jullie nog iemand die wenst te komen helpen, laat het gerust weten. We beloven niets, maar er is reële kans dat er nog een plaatsje vrij is.
- Wie zich opgeeft als reserve (= nieuwe medewerker of op andere dagen dan vorig jaar) krijgt begin mei bericht of zij/hij op de lijst staat.

Daar we dit jaar meer mensen mogen inschakelen (60 ipv. 50) vragen we jullie ook een voorkeur op te geven wat betreft werkuren. Zo is het mogelijk een "vroeg" en een "late" ploeg te maken (om te voorkomen dat we 's morgens met 60 aanwezig zijn en 's avonds met volk te weinig. Ook als je tot 3u. gewerkt hebt, kies je er misschien voor de volgende dag niet de vroege ploeg te doen).

Alvast bedankt voor jullie medewerking!

Contactpersonen: Katrin Vandeputte en Richard Soille: 016 60 70 44

Richard

BELEID

NIEUWS UIT DE MAR

De gemeentes en de NP afdelingen van Haacht, Boortmeerbeek, Kampenhout en Herent zijn recent (20/03) in kennis gesteld dat de firma Recover Energy NV (een bedrijf gelinkt aan de firma De Coninck uit Veltem) de bouw van een afvalverbrandingsoven voor niet-gevaarlijk niet-recupereerbaar restafval plant op het industriegebied nabij de Brug van kampenhout te Leuvensestwg 51, Kampenhout. Op een infovergadering werd het project aan de gemeentebesturen, MAR's en GECORO's voorgesteld. Recover Energy wenst vanaf 2011 150.000 ton afval te verbranden. Vanaf 2015 mag niet-gevaarlijk, niet-recupereerbaar brandbaar afval niet meer gestort worden (als er voldoende eindverwerkingscapaciteit beschikbaar is).

Momenteel is er een MER (Milieu Effecten Rapportering) gestart. In een eerste fase is er een "kennisgevingsdossier" op de gemeente of via de website www.recover-energy.be raadpleegbaar waarbij de burgers, gemeentes en/of verenigingen bijkomende te onderzoeken milieu aandachtspunten tot 22 april via de gemeente kunnen doorgeven aan het betreffende studie bureau Sertius. Dan krijgt Sertius tot eind 2008 tijd om de MER studie af te werken.

Begin 2009 zal Recover-Energy dan een milieuvergunningaanvraag (MVA) klasse I aanvragen. Tijdens deze MVA periode zal er ook een openbaar onderzoek lopen waarbij de burger zijn opmerkingen aangaande dit dossier kan

overmaken. De bovenstaande MER moet de overheid (=provincie) helpen bij het eventueel toekennen of weigeren van een bouw –en milieuvergunning. Tegen (ten vroegste) juli 2009 dient de bestendige deputatie dan een beslissing in dit dossier te nemen.

Bij toekenning van de milieuvergunning kan de bouw van verbrandingsoven dan starten. Recover-Energy nv hoopt tegen begin 2011 dan de oven te kunnen in bedrijf nemen.

Vanuit Natuurpunt volgen we dit dossier met een zekere bezorgdheid van nabij op.

Concreet stellen we ons de volgende vragen:

- Wat is de impact van de aanvoer van het afval (150.000 ton/j), hulpstoffen (4.000 ton.j), afvoer van de bodemassen (25.000 ton/j), via de weg op de mobiliteit en de overige ecologische gevolgen (CO₂, stof, lawaai, trillingen, ...)? Wat in geval de aanvoer van huishoudelijk afval via het water niet door gaat? Wat zijn de gevolgen indien dit aangevuld of vervangen wordt door bedrijfsafval via de weg? Wat is de invloed hiervan op de verkeersveiligheid? Momenteel is er in Vlaanderen immers voldoende verbrandingscapaciteit voor niet-recupeerbaar niet-gevaarlijk huishoudelijk afval aanwezig maar een tekort aan capaciteit voor niet-recupeerbaar brandbaar bedrijfsafval. Komt het afval van ver buiten de regio Vlaams-Brabant? Eventueel vanuit het buitenland?
- De verbrandingsoven zou een hoeveelheid energie opwekken ter waarde van 75 ton/h stoom @ 400 °C produceren. In hoever kan die hoeveelheid energie op een zinvolle manier (WKK: rendement 70 %) worden benut en/of is er voldoende afname door naburige bedrijven? Indien niet, is Kampenhout dan nog de ideale locatie? Is omzetting naar elektrische energie (rendement 20 – 24 %) voldoende?
- Men spreekt van 30.000 m³/j leiding en grondwater? Op dit ogenblik is er reeds sprake van een verdroging van de nabijgelegen VENgebieden Haachtse Leibeekvallei/Antitankgracht? Wat is het bijkomend effect van dit grondwaterverbruik? Wat is het effect op de grondwaterspiegel/ drinkwaterbevoorrading voor de regio bvb voor het drinkwaterpompstation te Wespelaar.
- Ondanks de verbeterde technologie om luchtmissies te verminderen, blijven we toch waakzaam betreffende de invloed van deze luchtmissies op de gezondheid van de bevolking. Het maximale voorzorgsprincipe zou hier moeten spelen. Waarom is er immers sprake om de vergunning van de ISVAG oven in Wilrijk die ook in dichtbevolkte regio is gebouwd na 2011 niet meer te verlengen?

Indien u andere nuttige bemerkingen en/of bezorgdheden wenst te formuleren, kan u zich altijd rechtstreeks wenden tot uw gemeente, milieu adviesraad of lokale natuurpunt afdeling.

Bernard

ACTIVITEITEN

UITSTAP NAAR DE ANTWERPSE ANTI-TANK GRACHT

Op zondag 27 april maken we met onze Haachtse afdeling een uitstap naar de Antwerpse Anti-Tank Gracht. Let wel, we vragen je ons op voorhand een seintje te geven als je mee gaat. Meer info vind je in de activiteitenkalender op de laatste pagina van deze nieuwsbrief.

De Antwerpse Antitankgracht (ook wel ten onrechte Antitankkanaal genoemd) is een kunstmatige waterloop die een grote kwartcirkel vormt (van noord tot oost) rond de stad Antwerpen. De gracht heeft een lengte van ongeveer 33 km en is tenminste 6 meter breed. Ze verbindt de Schelde ter hoogte van Berendrecht met het Albertkanaal in Oelegem. De gracht werd rond 1939 aangelegd als antitankgracht met de bedoeling vijandelijke (Duitse) tanks en ander rollend materieel te stoppen vooraleer ze Antwerpen konden bereiken.

Ondertussen is de Antitankgracht geëvolueerd naar een groots natuurverbingsgebied, dat verschillende natuurgebieden en bossen met elkaar verbindt en migratie van dieren en planten tussen die gebieden mogelijk maakt.

Situering

De Antitankgracht vormt iets meer dan een kwartcirkel rond de stad Antwerpen, van noord naar oost, op een afstand van ongeveer 15 km van het centrum.

Oorspronkelijk begon de Antitankgracht aan de oevers van de Schelde ter hoogte van de grens tussen Berendrecht en Stabroek, ten noorden van Antwerpen. Maar door de aanleg van het Kanaaldok en het Delwaiedok is dat deel van de gracht echter verdwenen en mondt de Antitankgracht nu uit in een omleidingsgracht.

De gracht zigzagt vanaf Stabroek naar het oosten door de polders van Stabroek, onder de A12 door en langs het Fort van Stabroek en de Schans van Smoutakker. Vervolgens door de bossen van Kapellen en Brasschaat langs

het Fort van Ertbrand, het Fort van Brasschaat en op nog geen kilometer van de Schans van Driehoek. Dan via een duiker onder de E19 door naar Schoten, waar het Fort van Schoten op enkele kilometers ten noorden gepasseerd wordt. In Sint-Job-in-'t-Goor kruist de Antitankgracht het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten en gaat dan enkele honderden meters ondergronds.

De ruime blauwe boog, ten oosten van de stad: De Antwerpse ATG.

Aan het fort van Ertbrandt werd de gracht naar zijn oorspronkelijke breedte hersteld. In zuidoostelijke richting gaat het verder naar 's-Gravenwezel en Schilde langs het Fort van Schilde en de Schans van Schilde en vervolgens zuidelijk naar Oelegem en het Fort van Oelegem. Daarna loopt ze dood op de E34. Oorspronkelijk liep de gracht nog een kilometer verder tot aan het Albertkanaal, 15 km ten oosten van Antwerpen, maar door de aanleg van de aansluiting van het Duwvaartkanaal is ook dat uiteinde verdwenen.

Geschiedenis

De plannen voor de Antitankgracht ontstaan enkele jaren voor de Tweede Wereldoorlog. Antwerpen werd toen verdedigd door de Stelling van Antwerpen, een dubbele fortengordel met tientallen forten aangelegd in de 19e en het begin van de 20e eeuw. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was al duidelijk geworden dat de forten niet effectief waren om een zwaar bewapende vijand te stoppen. Daarom werd tussen 1937 en 1939, aansluitend aan de buitenste fortengordel, een antitankgracht aangelegd.

Oorspronkelijk was de gracht ontworpen als een droge gracht, 3 meter diep, 18 meter breed en met steile oevers. Men kon het kwelwater (opborrelend grondwater) echter niet tegenhouden, daarom werd overgestapt op een natte gracht. De gracht heeft een zaagvormig verloop met rechte stukken van enkele honderden meters. Op elke hoek werden geschutsbunkers gebouwd die de rechte stukken konden bestrijken. Sluisbunkers moesten het water op peil houden. Het water voor de gracht werd uit het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten betrokken.

De sluisbunkers moesten de sluisen beveiligen, die het water in de gracht op peil hielden. Snel na WO II verloor de gracht zijn militaire betekenis en werd ze overgelaten aan de natuur. Delen van de gracht werden gedempt of opgeofferd aan de havenuitbreiding. De reservatiestrook voor het Duwvaartkanaal, een omleidingskanaal voor de duwvaart tussen Oelegem en Zandvliet met een traject dat grotendeels dat van de gracht overlapt, heeft jarenlang de toekomst van de Antitankgracht gehypothekeerd. Maar sinds die plannen enkele jaren geleden definitief in de vuinistak verdwenen zijn weer verschillende belangengroepen zich van het belang en de mogelijkheden van de gracht bewust geworden.

In tegenstelling tot wat de naam 'gracht' zou laten vermoeden, kan de Antitankgracht prat gaan op stromend water. De gracht was bedoeld als ringgracht rond Antwerpen, waardoor men niet de reliëfliijnen kon volgen en er belangrijke hoogteverschillen moesten overbrugd worden. Er is meer dan 13 m hoogteverschil tussen het laagste punt (3 m), in de Scheldepolders nabij Berendrecht, en het hoogste (16,5 m), op de Kempense cuesta in Brasschaat en Sint-Job-in-'t-Goor.

De Antitankgracht wordt gevoed vanuit het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten in Sint-Job-in-'t-Goor en vandaar stroomt het water in twee richtingen. Om het leeglopen te vermijden, is de gracht verdeeld in ongeveer 45 vakken, gescheiden door duikers en sluisbunkers. Op het laagste punt, in de buurt van het Kanaaldok, wordt het water overgepompt in de Schelde via het gemaal 'Omgelegde Schijn'.

Tijdens de overstromingen van 1998, waarbij delen van Merksem en Kapellen onder water kwamen te staan, heeft de gracht geen rol van betekenis gespeeld in de afvoer van het regenwater.

Het beheer van de Antitankgracht is in handen van de afdeling 'Maas en Albertkanaal' van de administratie 'Waterwegen en Zeewezen', Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De Antwerpse anti-tank gracht

Natuurlijke kwaliteiten

Het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten krijgt via het Albertkanaal kalkrijk water uit de Maas. Voor de Antwerpse kempen met overwegend zandige en zure bodem is dit dus streekvreemd water.

De biologische kwaliteit van het water, bepaald met de Belgische Biotische Index, is over het algemeen matig tot goed, alhoewel de laatste metingen (2004) een slechte kwaliteit gaven. [1]

Ook op basis van de diatomeeënfauuna wordt de waterkwaliteit als 'goed' beschouwd, maar slechter in de buurt van het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten door de instroom van voedselrijk water uit het kanaal.

Flora & fauna

De diepte, redelijk goede waterkwaliteit en helderheid van het water laten plaatselijk groei van waterplanten toe. In Brasschaat zijn onder andere blaasjeskruid, grote waterweegbree, slangenwortel en waterdrieblad gevonden.

In de buurt van het Fort van Ertbrand in Kapellen komt drijvende waterweegbree en vlottende bies voor, en in Stabroek het gekroesd fonteinkruid.

In tegenstelling tot een natuurlijke waterloop heeft de Antitankgracht op weinig plaatsen een natuurlijke oevervegetatie. De steile oevers, het regelmatige waterdebiet en de beperkte stroming in de gracht laten dat niet toe. Daar waar de gracht door natuurlijke gebieden loopt zijn de oevers overwegend begroeid met struiken (sporkehout, Amerikaanse vogelkers, ...) en bomen (elzen, berken, ...) en zijn dus op zijn minst halfnatuurlijk te noemen. Anderzijds zijn op verscheidene plaatsen, waar de gracht door woongebied loopt, de oevers ingezaaid met gras of wordt frequent maaibeheer uitgevoerd.

De macro-invertebratenfauna is op vele plaatsen goed ontwikkeld met verschillende soorten kokerjuffers, libellenlarven, eendagsvliegen, waterkevers, ... Opmerkelijk, maar verklaarbaar door de relatieve kalkrijkdom, is

het voorkomen van talrijke tweekleppigen: schildersmossel, zwanemossel en driehoeksmossel en de kleinere erwtemosseltjes.

Het kanaal wordt door verschillende amfibieën gebruikt als voortplantingsplaats. Onder meer bruine kikker, gewone pad, alpenwatersalamander, vinpootsalamander en kamsalamander werden er aangetroffen. In de vochtige heideveldjes rond het kanaal komen levendbarende hagedis en hazelworm voor. Op verschillende plaatsen in het kanaal zijn uitheemse waterschildpadden gemeld.

Ook watervogels maken van de sterk begroeide oevers gebruik om te broeden: waterhoen, meerkoet, fuut, verschillende soorten eenden, ijsvogel, ...

Van zoogdieren vermelden we vooral de verschillende soorten vleermuizen die de forten en bunkers als overwinteringsplaats gebruiken, en in de zomer de gracht en de omliggende bossen als voedselgebied bestrijken.

Oorlogsmonument volledig overgenomen door de natuur.

De Antitankgracht als natuurverbindingsgebied

De Antitankgracht vormt een langgerekt element van het Vlaamse waternetwerk doorheen het zogenaamde bebouwd perifeer landschap en het verbindt onder andere de volgende grote en kleinere natuurgebieden en boscomplexen:

- het Reigersbos in Berendrecht, een klein bos (4,3 ha) bekend om zijn kolonie blauwe reigers;
- de Huzarenberg in Stabroek, een bos- en duingebied met interessante vogels, beheerd door Natuurpunt ;
- de Schans van Smoutakker in Stabroek, een opgeblazen fortje met zeldzame schubvarens en mossen, natuurreservaat beheerd door Natuurpunt;
- het Fort van Ertbrand in Kapellen, in militaire eigendom en volledig afgesloten;
- het Mastenbos, ook in Kapellen, een gemengd bos op zandgrond beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos;
- het Wolvenbos in Kapellen, een privé-bos;
- Staatsdomein De Uitlegger op de grens tussen Kapellen en Brasschaat, een oud landgoed bezaaid met bunkers en waterpartijen, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos;
- Militair domein Klein Schietveld in Brasschaat, met gemengd bos, droge en natte heide en vennen;
- het Fort van Brasschaat, een reservaat voor vleermuizen beheerd door Natuurpunt;
- Staatsdomein De Inslag in Brasschaat, gemengd bos, grasland en heiderestanten, beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos en Natuurpunt;
- het gemeentelijk park De Mik in Brasschaat, het decor voor één van de grootste amfibieënoverzetacties in Vlaanderen;
- Domein La Garenne in Schoten, een uitgebreid privé-domein van 450 ha met bos, weiland en akkers;
- Domein 't Groot Kasteel te 's-Gravenwezel, een oud kasteeldomein met heiderestanten;
- Provinciaal Domein Vrieselhof in Oelegem, nog een kasteeldomein met bossen en graslanden;
- het Fort van Oelegem in Oelegem, naast dat van Brasschaat een tweede belangrijke vleermuizenreservaat beheerd door Natuur 2000;

Daarnaast dwarst en verbindt de Antitankgracht bijna alle beekvalleien in de streek:

- het Schoon Schijn in Kapellen
- de Kaartse Beek op de grens tussen Kapellen en Brasschaat;
- de Laarse Beek op de grens tussen Brasschaat en Schoten;
- de Kleine Schijn in 's Gravenwezel;
- de Zwanebeek in Schilde;
- de Grote Schijn in Schilde;

Om deze redenen wordt de Antitankgracht in het ruimtelijk structuurplan van de provincie Antwerpen als een zeer belangrijk, nat natuurverbindingsgebied geklasseerd.

Bedreigingen en bescherming

Het voortbestaan van de gracht loopt sinds enkele jaren niet langer gevaar door de plannen voor het duwvaartkanaal, maar de bescherming ervan is nog lang niet verzekerd. Na het opheffen van de reservatiezone zijn de oorspronkelijke bestemmingen van het Gewestplan terug geldig geworden, en die houden niet steeds rekening met de ecologische waarde van de gracht. Naast de industrie van de haven en de intensieve landbouw in Stabroek, vormen vooral het onzekere waterpeil, de soms intense recreatiedruk op de oevers, sluikstorten en oprukkende exoten een bedreiging voor de gracht.

De projectgroep Antitankgracht heeft als doel:

- het uitwerken van een visie op de verweving van natuur, landschap en recreatief medegebruik van de Antitankgracht
- een permanent overlegorgaan te vormen in de fase van de uitvoering van de visie
- een klankbord te zijn voor nieuwe projectvoorstellen langs de Antitankgracht

In maart 2006 is de projectgroep Antitankgracht opgestart. Er werd meteen beslist om voor de Antitankgracht als beschermd landschap een landschapsbeheerplan op te maken. Met de opmaak van het landschapsbeheerplan werd gestart in juni 2006.

In het landschapsbeheerplan worden naast een inventarisatie van de huidige toestand (zomer 2006) een visie opgesteld en maatregelen voorgesteld om het landschap te behouden en te versterken.

Onstabiele waterpeil

Het waterpeil in de gracht wordt kunstmatig geregeld en is vrij onstabiel. Vele van de duikers en sluizen die het waterpeil regelen, zijn in slechte staat, raken dikwijls defect of vervullen hun rol niet meer. Een gevolg is dat het waterpeil soms gedurende korte of langere tijd zeer laag kan staan, met negatieve gevolgen voor de planten in de gracht en op de oevers. Door de schommelingen kunnen waardevolle natte gebieden tijdelijk droog komen te staan, met een plotse toename van de voedselrijkdom tot gevolg.

Sluikstorten en exoten

De Antitankgracht is op plaatsen waar ze door wegen gekruist wordt, makkelijk bereikbaar. Op verschillende van die plaatsen is ze feitelijk tot een stortplaats geworden. Voornamelijk groot huishoudelijk afval en tuinafval ontsiert de gracht en de oevers en vormen een bron van vooral visuele vervuiling.

De laatste jaren is de Antitankgracht ook een vergaarbak geworden voor een groot aantal exoten, zowel dieren (moerasschildpad, graskarper,...) als planten (onder andere parelvederkruid en grote waternavel). Vooral deze laatste twee soorten overwoekeren op sommige plaatsen de gracht en verdringen de inheemse soorten zoals het aarvederkruid en het blaasjeskruid. De agressieve exoten zijn hier waarschijnlijk geïntroduceerd door tuinliefhebbers. Sinds enkele jaren doet vooral het provinciebestuur pogingen om de planten te verwijderen.

Over-recreatie

Over-recreatie langs de oevers is een toenemende bedreiging. De oevers van de gracht waren oorspronkelijk steil en de oeeverpaden smal. Door de toenemende recreatiedruk zijn op sommige plaatsen, vooral rond de forten, de oeervervegetatie verdwenen, de oevers afgekalfd en de gracht gedeeltelijk gedempt.

NATUURBEHEER

Elk lid van Natuurpunt heeft de kans mee de handen uit de mouwen te steken in onze reservaten. Dus ook de leden van onze Haachtse afdeling! En dit zelfs mét de juiste verzekering. Niemand hoeft bang te zijn dat hij of zij ingewikkelde gemotoriseerde toestellen in de hand zal geduwd krijgen. Er is ook steeds eenvoudig mechanisch werk uit te voeren, zoals hout stapelen of maaisel afvoeren,...

We vinden het altijd tof om nieuwelingen te begroeten op de werkdagen. Omdat er altijd wel veel werk te verrichten, is zijn nieuwe medewerkers altijd meer dan welkom!

Geef je daarom op als geïnteresseerde en we nodigen je voortaan telkens uit voor de werkdagen... Dat kan bij Johan De Meirsmen, 0476/24.94.24 of op johan.demeirsmen@advalvas.be

Natuurpunters aan het werk

CURSUS “MEEWERKEN AAN NATUUR EN LANDSCHAP”

De natuurpuntafdelingen Haacht, Boortmeerbeek en Kampenhout organiseren in samenwerking met Natuurpunt Educatie en Natuurpunt Oost-Brabant een cursus over natuurbeheer “Meewerken aan natuur en landschap”.

Theoretische lessen (woensdagen 19u30 – 22u30)

1. Inleiding tot het natuurbeheer (7 mei)
2. Historiek, ontstaansgeschiedenis van het landschap,... (21 mei)
3. Bos en gesloten vegetaties (4 juni)
4. Graslanden en open vegetaties (18 juni)
5. Werken rond draagvlak (10 september)
6. De reservaten van Midden-Brabant ‘de beheervisies’ (24 september)

Praktische lessen (zaterdagen 09.00-12.00)

1. Beheer Pikhakendonk (17 mei)
Natuurbeheer is ook een oud cultuur landschap in standhouden!
2. Beheer van Doode Bemde (31 mei)
Hoe beheren vrijwilligers een groot gebied?
3. Beheer van de Molenbeekvallei (14 juni)
Beheer van broekbossen, moerassen, vijvers en rietland langs de vallei van de Molenbeek.
4. Bezoek aan het Torfbroek (28 juni)
Europese topnatuur bij de deur, orchideeënpracht in al haar glorie!
5. Bezoek Haachts Broek (20 september)

Een gebied in volle omvorming populierenbos tot lappendeken van bloemrijke graslanden, kruidenrijke ruigtes, bossen, akkers en moerassen.

6. Natuurbeheer in de praktijk (beheerwerken in het Haachts Broek) 11/10
uitreiking diploma's + afsluitende Barbecue of ander hapje

Waar? De theoretische lessen gaan door in de vergaderzaal van de sporthal in Wespelaar.
sporthal Den Dijk -- Dijkstraat 1.

De praktijklessen verschillen steeds van locatie, deze worden vooraf meegedeeld.

Voorkennis vereist? Voorkennis van natuurbeheer is niet nodig. De lesgevers gaan uit van een basiskennis natuur en bouwen daarop verder.

Kostprijs voor deelname aan de cursus: € 20 voor leden van Natuurpunt en € 40 voor niet-leden.

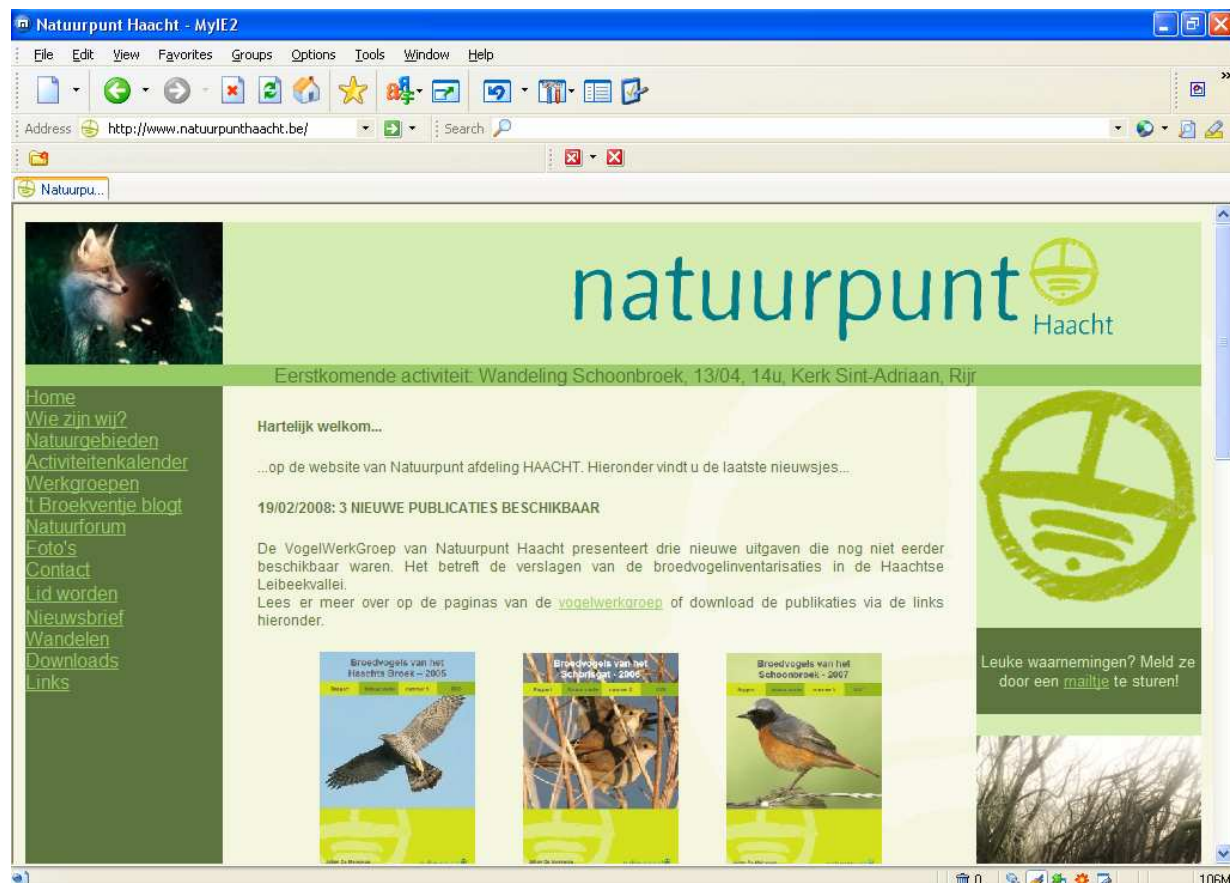
Meer info? Krijg je van Bernard Lemaître: mail bernard.lemaitre@skynet.be of tel: 016/60.61.62
of Johan De Meirman: mail j.demeirman@vmm.be of gsm: 0476/24.94.24
of Ewoud L'Amiral: mail ewoud.lamiral@natuurpunt.be of gsm: 0476 26.16.34

Inschrijven? doe je door te bevestigen bij Ewoud L'Amiral 'mail ewoud.lamiral@natuurpunt.be of gsm: 0476 26.16.34' en door het juiste bedrag over te schrijven op rekeningnummer 293-0009986-50 van Natuurpunt Educatie met vermelding 'cursus natuur en landschap Haacht'. En dit voor 10 mei. Hou er rekening mee dat het aantal plaatsen beperkt is!

DIVERSEN

WEBSITE NATUURPUNT HAACHT ON-LINE!

Sinds eind vorig jaar is Natuurpunt Haacht on-line. Klik naar www.natuurpunthaacht.be en zet ons bij je favorieten!

Locale activiteiten 2008

Excursies Haacht 2008

- 13/04 Wandeling Schoonbroek: 14u, Kerk Sint-Adriaan, Rijmenamsesteenweg Haacht
- 27/04 Daguitstap: Bezoek aan de befaamde Antwerpse Antitankgracht: 9u, sporthal Den Dijk, Dijkstraat, Haacht-Wespelaar. Car-pooling, dus inschrijven verplicht vóór 20/4 bij Johan, 0476/24.94.24 of op johan.demeirsman@advalvas.be
- 18/05 Wandeling Haachts Broek. (Afd Boortmeerbeek te gast!): 14u, sporthal Den Dijk, Dijkstraat, Haacht-Wespelaar
- 28/05 Avondwandeling Schorisgat: 19 u, Kerk Grote Baan, Wespelaar
- 01/06 Wandeling Pikhakendonk. (Op bezoek bij onze burens in Boortmeerbeek!): 14 u, afspraak Kerk Hever
- 15/06 Wandeling Antitankgracht, 14u, brug over Dijle Keerbergsesteenweg, Haacht
- 31/08 Wandeling Haachts Broek: 14u, parking sporthal Den Dijk, Dijkstraat, Haacht-Wespelaar
- 09/11 Vegetarische eetdag, Zaal Onder den Toren, Haacht
- 16/11 Dag van de Natuur, 14u, Sporthal Den Dijk, Dijkstraat, Haacht-Wespelaar

Werkdagen Haacht 2008

Werkdagen: elke eerste zaterdag van de maand. Info bij: Johan De Meirsman, 0476/24.94.24 of op johan.demeirsman@advalvas.be

Voor je op excursie met Natuurpunt vertrekt...

- Vooraf inschrijven is niet nodig. Tijdig aanwezig zijn is voldoende. De excursies gaan door onder alle weersomstandigheden. Pas dus je kleding en schoeisel aan.
- Voor leden van Natuurpunt is de deelname gratis. Vergeet je lidkaart niet! Niet-leden zijn ook meer dan welkom maar betalen een daglidmaatschap van 1 euro.
- De wandelingen worden geleid door vrijwillige medewerkers van Natuurpunt. De algemene flora, fauna en het beheer komen telkens aan bod. Soms zijn de excursies echter thematisch.
- Honden meenemen op onze natuurwandelingen is minder gepast...
- Meer info: Luc Bijmens 016/60.29.67 of Bernard Lemaitre 016/60.61.62

www.natuurpunthaacht.be